

SOFIA BLANCO SEQUEIROS

Pötköttelyohjeista valistusfilosofian kritiikkiin

Haastattelussa Silvia Hosseini

Suomen johtaviin esseisteihin lukeutuva Silvia Hosseini on tullut kuuntelevalle yleisölle tutuksi Ylen Kulttuuriyökkösen vakiovieraana sekä juontamistaan podcasteista *Varo kerto-musta!* ja *Kulttuuriklinikka*. Aiemmin lukion äidinkielen opettajana työskennellyt Hosseini on myös esittänyt painavia puheenvuoroja lukutaidon puolesta ja kirjallisuuden välineellistämistä vastaan¹. Kokoelmien *Pölyn ylistys* (2018) ja *Tie, totuus ja kuolema* (2021) esseeit liikkuvat sisustusblogeista televisiosarjaan *Sons of Anarchy* ja Teheranista pääomaan Jane Austenin teoksissa. Sofia Blanco Sequeiros haastatteli matkoilla olevaa esseistiä eroottisen kirjallisuuden historiasta, muutama filosofikin mainittiin.

Työstät parhaillaan audiosarjaa eroottisen kirjallisuuden historiasta. Sarjasta on tulossa myös tietokirja. Mitä on eroottinen kirjallisuus? Millaisia tekstejä käsittelet?

Eroottisen kirjallisuuden määritelmä riippuu määrittelijästä. Kaikkein tiukimmin erotica-termin alle katsotaan kuuluvan vain eksplisiittisesti kiihottavaksi tarkoitettu kirjallisuus. Esimerkiksi eroottisen kirjallisuuden tutkimuksessa Patrick J. Kearney pitää kriteerinä sitä, että teoksia on jouduttu julkaisemaan ja levittämään salaa². Puhutaan siis oikeastaan pornografisesta materiaalista.

Itse ymmärrän sekä sarjassa että kirjassa *eroottisen* paljon laajemmin: siinä voi olla kyse mistä tahansa kaulonkirjallisesta tekstistä, jossa kuvataan eroottisia tunteita, olivat ne romanttista kaipausta tai intohimoa, tai sitten suoraa pornografiaa. Käsitelen kaikkea salaa julkaistuista viktoriaanisisista pornoelämäkertoista *Anna Kareninaan* (1875–1877). Haluan, että mukana on monenlaista kirjallisuutta ja että sarjasta ja kirjasta syntyisi kuulijalle tai lukijalle myös jonkinlainen kokonaiskuva kirjallisuushistoriasta ylipäänsä. Jos teoksen tai kirjallisuushistorian rajaa tiukasti vain pornografiaan tai kiihottavaan kirjallisuuteen, kokonaiskuva ei todennäköisesti välity. Moniakaan antiikin tekstejä ei voisi hyödyntää, koska niitä ei ole tarkoitettu ensisijaisesti kiihottaviksi, ja niin edespäin. Myös melkein kaikki naisten kirjoittama kirjallisuus häviäisi, jos materiaalin rajaisi tiukasti, ja ilman muuta haluan saada naisia mukaan.

Laveammalla rajauksella saa myös mukaan paljon laajemmän inhimillisen kokemuksen kirjon.

Juuri näin.

Mistä ajatus juuri tähän kirjallisuuden historiaa käsittelevään projektiin lähti? Olet aiemmissa essee-

kokoelmissasi käsitellyt kirjallisuushistoriaa ja myös eroottista kirjallisuutta. Mikä aiheessa kiinnostaa?

Tämä lähti siitä, kun lopetin pitkäaikaisessa työpäikkassani Sibeliuksen lukiossa pari vuotta sitten. Kävin siivouksessa vanhoja opetusmateriaaleja pois luokasta, ja käteeni osui aiemmassa opetussuunnitelmassa olleen aikajan vitoskurssin opetusmateriaalia: opetin monta vuotta kirjallisuushistoriaa rakkaus- ja erotiikkateemalla. Tajusin, että täällähän on kaikkea tosi kiinnostavaa materiaalia, ja että haluaisin oppia aiheesta lisää ja hyödyntää tietoutta, joka opettajan työssä oli kertynyt.

Ehdotin Storytelille audiosarjaa, ja he innostuivat siitä. Kehittelin sarjaa eteenpäin, ja myös Gummerus innostui. Suomen kielellä on tehty joitain teoksia, esimerkiksi Hännisen, Nummelinin ja Sisätön *Erotica. 69 kiihottavaa kirjaklassikkaa*, mutta se on melko hakuteosmainen³. Käsiteltäviä teoksia on kuvattu laajasti, mutta materiaali on rajattu tiukemmin kiihottavaan materiaaliin ja ote on anekdoottimainen. Kokonaiskuva esimerkiksi tyylikausista ei välttämättä synny. Eli uudelle teokselle voisi olla paikkansa – kirjallisuushistorian teoksia on suomeksi julkaistu melko vähän.

Audiosarja ilmestyy näillä näkymin toukokuussa ja kirja Gummerukselta ensi syksynä.

Mikä kirjallisuushistoriassa kiehtoo erityisesti? Onko se sydäntäsi lähellä? Miksi?

Kyllä, varmaan monestakin syystä. Tykkään historiasta ja sen lukemisesta, ja kirjallisuushistoriassa ilmiöt, jotka tuntee historian tutkimuksen valossa, tulevat tunteen tasolle. Toki kyse on fiktiosta, mutta esimerkiksi kääntäjä Sampsa Peltonen käyttää sanaa ”emotionaalinen totuus”: kirjoista välittyy emotionaalinen totuus. Lukija pystyy kuvittelemaan, millaista ihmisten elämä on ehkä ollut kunakin aikana.

Toisaalta nyt esimerkiksi erotiikka- ja kiihottavuusnäkökulmasta huomaa, että tässä suhteessa ihminen ei ole ihan kauheasti muuttunut vuosituhansien aikana. Seksuaalimoraali on totta kai muuttunut, ja käsitykset vaikkapa kauneudesta ovat jossain määrin muuttuneet, tai ne ovat kulttuuri- ja aikasidonnaisia, mutta tematiikka on kiehtonut ihmisiä aina. Siitä on aina kirjoitettu monenlaisilla tavoilla. Se on kiehtovaa.

On monia ilmiöitä, joista ihmiset ajattelevat, että nykyaika on sitä tai tätä: lukemalla vanhoja kirjoja näkee, ettei tässäkään asiassa ole mitään uutta auringon alla. Ei nykyaika ole yhtään mitään sen enempää tai vähempää kuin mikään muukaan aika.

Tämäkin on vastaläike sellaiselle yleiselle historiattomuudelle, mikä ei myöskään ole varmaan juuri nykyajalle tyypillistä.

Ei varmaan olekaan. Toisaalta välillä sitä miettii, että kun nykyaikana tietoa on saatavilla ja ihmiset ovat koulutetumpia kuin koskaan, miksi he ovat myös tyhempää kuin koskaan...

Olet kirjoittanut kaksi esseekokoelmaa sekä tehnyt podcast-sarjan. Millä tavalla tämän audiosarjan tekeminen on eronnut muista tekstilajeista, esimerkiksi esseiden kirjoittamisesta?

Yksi ihan konkreettinen ero on, että audiosarja tehdään puhuttavaksi. Silloin se pitää kirjoittaa niin, että teksti toimii nimenomaan kuunneltuna. Pitää karsia paljon kaikkea, mitä kirjoitettuun tekstiin laittaisi: yksityiskohtia, sivuhuomautuksia. Asiasta pitää mennä nopeasti toiseen. Ei voi hirveän paljon jäädä teoretisoimaan – tai varmaan voisi, jos olisi tekemässä jotain paljon vakavampaa, mutta tästä on tarkoitus tehdä viihteellisempi. Tekstissä pitää olla koukkuja, lupauksia, että jaksossa tulee vielä jotain kiinnostavaa. Esseessä ei samalla tavalla tarvitse sanoa, että ”tässä nyt panttaan vielä mehukasta herkkupalaa”.

Kirjoittajan näkökulmasta nämä eroavat myös siten, että tämä on ollut hirveän ihanaa. Ei ole tarvinnut uhrata ajatustakaan päivänpolttaville ilmiöille, tai argumentoida kenenkään kanssa tai kenenkään ajatuksia vastaan tai puolesta. Saa lueskella vanhoja kirjoja ja ihmetellä, että ”ai tällaisestakin on ollut”. Hirveän työläs projekti tämä on ollut, mutta myös tosi leppoisa. Tuntuu, että olen löytänyt lukemisen ilon uudestaan, ja ehkä myös kirjoittamisen ilon. Ei tarvitse tuskallisesti puristaa, eikä tarvitse hioa tekstiä sillä tavalla, että vaikuttaisi tosi terävältä ja nokkelalta. Tässä tekstinäytteet puhuvat puolestaan ja näkökulmia voi nostaa kevyesti esiin.

Toki yksi ero on myös, ettei tämä ole henkilökohdasta. Tässä tutkaillaan erilaisia ilmiöitä, mutta ne eivät liity minuun ihmisenä mitenkään.

Entä millä tavalla eri aikojen ja aikakausien eroottinen kirjallisuus heijastelee aikansa yhteiskuntaa?

Monilla tavoilla tietystikin. Seksuaalimoraali on hyvä esimerkki: antiikin kulttuureissa on kuvattu avoimesti miesten välistä seksiä, eikä siihen ole liittynyt yleensä moralisoivaa asennetta, toisin kuin kristinuskon synnyn jälkeisten aikojen teksteissä. Toisaalta voi ajatella myös toisin

päin: avoimen pornografinen kirjallisuus on rikkonut aika liioitellustikin aikansa normeja.

Esimerkiksi Markiisi de Sade (1740–1814) on kritisoinut oman aikansa valtaapitävien – tai näin tekstejä on tulkittu – turmeltuneisuutta, ja toisaalta valistusfilosofien naiiveja ajatuksia siitä, että kun ihminen vain tarpeeksi järkeväksi itsensä opiskelee, niin siitä tulee automaattisesti myös hyvä tyyppi. De Saden kirjoja lukiessa on helppo tehdä tulkinta, että hän ei tähän uskonut.

Ai että! Haluaisitko mainita esimerkkejä de Saden valistuskritiikistä?

Esimerkiksi *Justine*-romaanin (1787) päähenkilö seikkailee maailmalla etsimässä turvaa ja elantoa päätyen kaikenlaisten kauheiden sadistien orjuuttamaksi ja raiskaamaksi mitä kammottavimmilla tavoilla. Näiden seksi- tai raiskausjaksojen jälkeen Justine käy pitkiä moraalifilosofisia keskusteluja ahdistelijoidensa kanssa. Niissä he perustelevat, ettei ole mitään järkeä olla hyvä, koska siitä ei ole mitään hyötyä. He esittävät Justinelle

”Monen pornokirjan lähtökohta on ollut yleisesti arvostetun teoksen parodioinnissa.”

hyvin rationaalisia perusteluja ja varsin seikkaperäisesti: kaikki tässä yhteiskunnassa osoittaa, että ihminen on taipuvainen pahuuteen, ja että siitä on ihmiselle kaikin puolin paljon enemmän hyötyä kuin hyveellisyydestä.

Tämä on myös hobbesilaisen ajattelun kritiikkiä: että ihmiset käyttäytyisivät asiallisesti, jos kaikki vain yhteiskuntasopimuksessa sopisivat olevansa kunnolla, jotta yhteiskunta toimii.

De Sadea on myös tulkittu kantilaisen velvollisuusetiikan kritiikkinä. Hän ei voi hyväksyä, että moraali olisi universaalialia. Romaanissa Justine edustaa ehdotonta kristillistä moraalia, jossa hyve on kaikissa tilanteissa aina sama. Sitä vastaan nämä sadistit kiistelevät.

Sarjassa on tarkoitus avata nimenomaan sitä, mitä tekstit kertovat aikansa sukupuolimoraalista, mutta myös sitä, miten ne keskustelevalle aikansa esteettisten ja moraalisten ihanteiden kanssa. Monen pornokirjan lähtökohta on ollut yleisesti arvostetun teoksen parodioinnissa: esimerkiksi John Clelandin kirjoittama *Fanny Hill eli Ilo-tytön muistelmat* (1748) on saanut innoituksensa Samuel Richardsonin *Pamela*-romaanista (1740). *Pamela* on olevinaan kristillistä moraalia uhkuva teos, joka kuitenkin lipsuu ällön raikausfantasioinnin puolelle. Se on ollut omana aikanaan mielettömän suosittu kirja, varsinkin naiset ovat rakastaneet sitä hirveästi: voi kun Pamela on niin hyveellinen, hän saa ällöttävän raikaajaisäntänsäkin kunnialliseksi mieheksi, ja lopulta he menevät naimisiin ja ovat onnellisia ja jaloja toisilleen.

Se on kaameaa, ja *Fanny Hill*issä on sama lähtökohta, mutta loppujen lopuksi se menee rehellisen, iloisen pornon puolelle. Ilmeisesti myös de Sade on saanut innoituksensa *Pamelasta* tai sen sisarteoksesta *Clarissa* (1748), joka on myös Samuel Richardsonin kirjoittama. Myös *Pamelassa* teoksen nimihenkilö käy ahdistelijansa kanssa keskustelua, joissa hän selittää, että ei tämä nyt ole oikein ja Jumala ei hyväksy. Hän on siis vähän Justinen kaltainen hahmo, vaikka Markiisi de Sade tietysti vetää nupit kaakkoon.

Kun tullaan 1800-luvulle romantiikan, realismin ja naturalismin periodeihin, näkyy vielä vahvemmin, miten

aikakauden kirjallisuudessa erotiikka tai eroottiset tunteet yhdistyvät ajan esteettisiin trendeihin.

Esimerkiksi realistis-naturalistisissa romaaneissa eroottinen intohimo on yhteiskunnallisesti tuhoavaa, tai vähintäänkin se tuhoaa jonkun yksilön. Niissä on halu rankistella ja synkistellä, mitä 1700-luvun kirjoissa ei ole.

Kiinnostavaa! Mitä välissä tapahtui, mistä muutos johtuu?

Varmaan riippuu vähän, mistä kulmasta asiaa katsoo ja minkä maan kirjallisuutta lukee. Jos mietin kirjoja, joita itse käytän esimerkkeinä, niin naturalistis-realistiseen kirjallisuuteen on varmaan vaikuttanut romantiikan periodi, joka on korostanut romanttista rakkautta ja muita romantiikan ihanteita: tunteen ylivoimaa tai tunteen palvontaa, heittäytymistä. Romantiikassa on sentimentaalista ylevän ihannoitua ja niin edelleen.

Tämän rinnalla on toisaalta ollut ajan yhteiskunta: Englannissa ja Ranskassa köyhien huono asema, kaupungistumisen aiheuttamat ongelmat ja lisääntyvä seksityö tai prostituutio, joka ei ollut ihmisen itsensä valitsema ammatti. Se sai kirjailijat käsittelemään yhteiskunnallisia ongelmia ja nosti trendiksi ajatuksen, että kirjailija on kuin reporteri, joka paljastaa yhteiskunnasta kaikkia ikäviä puolia. Tämä on sitten siirtynyt eroottisten aiheiden käsittelyyn.

Englannissa tähän on varmaan vaikuttanut myös viktoriaaninen aika, joka pyrki estämään kaiken seksistä puhumisen. Siitä on tullut häpeällistä ja salattua. Onkin mielenkiintoista, että osa kaikkein törkyisimmästä pornokirjallisuudesta on kirjoitettu nimenomaan viktoriaanisessa Englannissa.

Aivan varmasti!

Ja koska himot ovat olleet kiellettyjä, seksuaalista väärinkäyttöä on voinut esiintyä paljon enemmän. Kun seksuaalisuus on hoidettu salaa ja piilossa, se on saanut tosi inhottavia muotoja. Sen ajan pornografia käsittelee myös tätä, mikä tekee siitä nykylukijan näkökulmasta epämiellyttävää. Naisia hyväksikäytetään, ja niin edelleen – tällaista ei samalla tavalla ole vaikkapa juuri 1700-luvun pornografiassa. Totta kai de Sade on yksi esimerkki, mutta

”Nykyään korostuvat vahvasti naisten kirjoittama erotiikka, suostumuksellisuus sekä sukupuoli vähemmistöjen tarinat ilman salailun tai häpeän näkökulmaa.”

hän on omanlaisensa tapaus ja tekee asiasta performanssin. Se, mitä hän kuvaa, ei ole millään tapaa realistista.

Jos miettii vaikka *Fanny Hiljiä* ja miten hauska ja iloluontoinen kirja se on: silloin on ollut vapaampaa, on sallittu erilaisia ajattelutapoja, ja tämä on välittynyt teokseen. Viktoriaaniseen kuristavaan otteeseen miehet – tai ensisijaisesti miehet – ovat reagoineet eri tavalla.

Millaista eroottinen kirjallisuus on nykyään? Millaista yhtymäkohtia näet nykyajan ja menneiden aikakausien eroottisella kirjallisuudella?

En ole vielä taustatyössäni päässyt nykyaikaan, vaan olen ehkä jossain 1900-luvun alkupuolella. Ehkä jotain voi kuitenkin yleisellä tasolla sanoa: nykyään korostuvat vahvasti naisten kirjoittama erotiikka, suostumuksellisuus – tätä ei välttämättä ole vanhemmassa kirjallisuudessa, jossa kysymys on usein vastustelusta ja viettelystä tai suoranaista seksuaalisesta hyväksikäytöstä – sekä sukupuoli vähemmistöjen tarinat ilman salailun tai häpeän näkökulmaa. Audioerotiikka, kuunneltavaksi tarkoitettu erotiikka, on myös jonkinlainen trendi.

Kiinnostavaa kyllä, nykyaikasta kirjoittaminen on hankalaa. Olen jopa miettinyt, että jakson nimeksi voisi tulla ”Erotiikan kuolema?”. *Metoon* jälkeinen aika ei ole erotiikan kannalta kauhean suosiollista: mielenkiintoisessa erotiikassa liikutaan aina jonkin kielletyn tai pimeän alueella. Nyt seksuaalisuudesta puhutaan hyvin vahvasti nimenomaan moraalin tai etiikan viitekehityksessä, ja vaaralle tai likaisuudelle ja transgressiivisuudelle ei jää kirjailijan mielikuvituksessa kauheasti tilaa. Olen kiinnostunut siitä, onko mahdollista, että ahdistelu ja seksuaalinen väkivalta saataisiin kulttuurista kitkettyä, mutta erotiikka olisi silti jännittävää ja siihen liittyisi jotain kiellettyä – ja tähän olisi kauhean ihanaa. En tiedä, miten se olisi mahdollista, mutta toivoisin sen olevan. Löydettäisiin tapa olla, jossa seksi saa olla tuhmaa, mutta sen ei tarvitse olla julmaa.

Erottelu tuhmouden ja julmuuden välillä on hyvä! Entä onko jokin eroottisen kirjallisuuden historiassa yllättänyt sinut sarjaa tehdessäsi?

En tiedä, onko mikään varsinaisesti yllättänyt, mutta on ollut kiva huomata, että muutamissa – tai voisi sanoa yllättävän monissa – miesten kirjoittamissa eroottisissa teksteissä korostuu aika vahvasti naisen halu, nautinto ja omanarvontunto. Mielikuva voi helposti olla sellainen, että kaikki miesten kirjoittama ja naisia kuvaava kirjallisuus on jotenkin kauheaa ja esineellistävää, mitä suuri osa tietysti onkin, mutta se ei todellakaan ole ainoa totuus.

On ihan hirveästi neitsyyden viemisiä ja raiskaustasioita, mutta alkaessani tehdä tätä pelkäsin, tuleeko tästä nyt sellainen sarja, jossa koko ajan äijät ahdistelevat naisia, ja ovatko kaikki tekstit tällaisia. Eivät kaikki ole! Tosi iso osa on, mutta on löydettävissä kaikkea muutakin, varsinkin kun erotiikkaan suhtautuu avarasti.

Oma intuitioni eroottisesta kirjallisuudesta oli, että se on kirjoitettu hauskuuttamaan ja kiihottamaan. Tämä tuli hyvin esiin lähettämissäsi käsikirjoituksissa: on iloinen asia, että meillä on eroottista kirjallisuutta, ei niinkään surullinen tai ahdistava asia.

On se myös surullinen ja ahdistava asia. Tietysti kun lukee paljon materiaalia, kohtaa myös tosi epämiellyttäviä ja näljäisiäkin tekstejä. En sano, että iloisuus on ainoastaan omien valintojeni seurauksena syntynyt vaikutelma, vaan kyllä se pitää ihan paikkansa, että usein eroottinen kirjallisuus on tarkoitettu viihdytykseksi ja hauskuutukseksi. Mutta on siellä paljon tekstejä... Ajatellaan vaikkapa suojaikärajaa, joka on Suomessa nykyään hyvin paljon korkeampi kuin aiemmin: sata tai pari sataa vuotta sitten Euroopassa se on ollut esimerkiksi 12 vuotta, jos sitä on ylipäänsä ollut. Kyllähän se väistämättä tuo joissain tapauksissa vähän inhottavan fiiliksen nykylukijalle.

Nykynäkökulmasta hyvinkin hankalana tapauksena tai jonain, josta nykylukijat eivät yhtään tykkää tai nauti, voi pitää ”Josefine Mutzenbacherin” (muka) kirjoittamaa tekstiä. Tällaista hahmoa ei tosiasiaassa ole koskaan ollutkaan. Teoksen nimi on *Wieniläisen ilotytön tarina* (1906), ja sen ensimmäinen osa kuvaa kauttaaltaan in-sestiä ja pedofiliaa. Päähenkilö harrastaa seksiä sekä muiden lasten että aikuisten kanssa runsaasti jo kauan

ennen kuin pääsee teini-ikään ja nauttii muka hirveästi näistä kokemuksista.

Ei sitä oikein voi lukea ajattelematta koko ajan, että yäk, yäk. Se tuntuu tosi ällöttävältä. Mutta sekun on ollut hirveän suosittu omana aikanaan: kirjaa on myyty miljoonia kappaleita. Teos lienee vedonnut moniin lukijoihin ainakin uteliaisuudesta ja jopa toiminut eroottisena kiihokkeena.

Teos on kiinnostava siksi, että nykyisen konsensuksen mukaan sen kirjoittaja olisi ollut Felix Salten – sama ihminen, joka kirjoitti lastenkirjan *Bambi* (1923), johon Disney-animaatio perustuu. On esitetty tulkintoja, että koska teos on kirjoitettu 1900-luvun alkupuolella, se olisi syntynyt Freudin lasten seksuaalisuutta käsittelevien tekstien parodiseksi tai ivailevaksi kritiikiksi. Eli on mahdollista, että se olisi kirjoitettu alun perin koettelemaan 1900-luvun alun wieniläisintellektuellien rajoja.

Tavallaan tosi ällöihinkin teksteihin löytyy siis kiinnostavia tulkinnallisia kulmia! Mutta ei se niiden lukemisesta kauhean miellyttävää tee. Tuotakin teosta on tulkittu ihan valtavasti ja siitä on järjestetty lukuisia seminaareja. Selvästi siinä on monenlaista, mikä ihmisiä kiehtoo.

Onko vastaasi tullut tekstejä, teoksia tai ajattelutapoja, jotka tuntuvat jollain tapaa surullisilta tai traagisilta? Heräsikö materiaalia läpikäydessä eksistentiaalista surua?

Ehkä jos tekstejä lukisi seksuaali- tai sukupuolivähemmistön edustajana, niin heräisi. Vaikkapa homoseksuaalisuuteen kohdistunut viha ja demonisointi on hurjaa ja kauheaa: se, että ihmisten ainoa tapa toteuttaa seksuaalista mielikuvitustaan on tehdä asioita salaa ja tuomitsevaa yhteiskuntaa paeten. Ajattelen, että se oli sitä aikaa ja nyt eletään toisenlaista aikaa, vaikka tilanne on monissa maissa edelleen sama. Jos jonkinlainen ahdistus syntyy, se ei synny niinkään teksteistä vaan tietoisuudesta siitä, että paljon on tehtävänä sen eteen, että kaikki saisivat toteuttaa seksuaalisuuttaan kenenkään tuomitsematta ja ilman kuoleman uhkaa tai pelkoa.

Ajattelen, että seksuaalisuus ja erotiikka ovat jollain tapaa pimeällä alueella liikkuvia asioita, enkä koe vaikka de Saden tekstien lukemista ahdistavana.

On myös helpottavaa tietää, että kirjallisuuden historiassa on käsitelty seksuaalisuuden hankalia ja kipeitä ja vaikeita asioita kautta aikain. On tutkailtu eri aikakausien normistoa ja seksin konkretiaa: milaista se on, ketkä sitä harrastavat. Tulee sellainen olo, etten ole yksin alitajuntani kanssa, vaan että ihmisen alitajunnassa ovat aina kiehuneet seksuaalisuuteen ja erotiikkaan liittyvät asiat. Se on hirveän helpottavaa!

Kyllä. Ja se, että joku osaa pukea sen sanoiksi tavalla, joka tökkii lukijoiden alitajuntaa. Jos esimerkiksi mietti de Saden tekstejä, joista moni tutkija ja filosofi on sanonut, etteivät ne oikeastaan edes ole pornografiaa, koska moraalifilosofinen kehys on niin vahva – mutta tiedän monia naisia, jotka kiihottuvat niitä lukiessaan. He miettivät, mitä se kertoo heistä, mutta ei se minusta mitään ihmeellistä kerro. Ihmiset kiihottuvat monenlaisista asioista.

Jos saisit suositella jotakin käsittelemistäsi historiallisista teksteistä tai aikakausista, mikä se olisi? Onko jonkin teoksen, tekstikokoelman tai historiallisen aikakauden perkaaminen osoittautunut erityisen kiinnostavaksi?

Suosittelisin kahta teosta. Aluksi šeiikki Nefzawin *Tuoksuva puutarha*, joka on kirjoitettu todennäköisesti joskus 1300–1400-lukujen taitteessa. Se on meidän näkökulmastamme hauska – vaikka sitä ei omana aikanaan ole tarkoitettu hauskaksi – kuvaus keskiajan arabimaiden seksuaalisista ihanteista, ainakin yhden miehen näkökulmasta. Tämä on yksi teoksista, joissa hyvin vahvasti korostuu naisten nautinto ja esileikki. Siinä šeiikki opastaa miehiä, että ei sitten heti sen yhdynnän jälkeen lähdetä mihinkään, vaan jäädään siihen viereen pötköttelemään, naiset tykkäävät siitä, että vähän halitaan.

Se on pääasiassa tosi symppis kirja. Yleisesti keskiajan arabiankielisillä alueilla kirjoitettiin tosi paljon nykynäkökulmasta uskaliastakin erotiikkaa ja myös homoeroottiikkaa, vaikka sitä ei *Tuoksuvassa puutarhassa* ole. Se on mielenkiintoista aluetta, ja ainoa osio, missä vien sarjan länsimaiden ulkopuolelle. Vaikutus eurooppalaiseen runouteen ja kulttuuriin on ollut niin vahva. Arabialais-persialainen rakkausrunous, jossa on homoeroottisia teemoja, on vaikuttanut esimerkiksi eurooppalaiseen trubaduuri-runouteen, vaikka homous onkin karsittu pois. Kulttuurivaikutteet ovat välillä hyvin selviä – yhtäkkiä jokin piirre tulee eurooppalaiseen runouteen, tai alkaa liikkua siellä, ja voi sanoa, että tuolta se tuli.

Toinen kirja, jota voisin suositella mutta jota ei ole pidetty eksplisiittisen eroottisena, on Emily Brontë'n *Humiseva harju* (1847). Se on ällistytävän hyvä kirja, ja on ihmeellistä, miten intensiivisesti ja armottomasti siinä kuvataan eroottisen rakkauden voimaa, joka on siinä aika tuhoisaa. Teos on parhaita kanonisoituja klassikkoteoksia, joita olen lukenut. Romaani pitää otteessaan, eikä lukemista voi lopettaa, koska se on niin hurja. Se on myös jollain tapaa poikkeuksellinen, kun miettii romantiikan ja realismin taitetta, johon romaani asettuu; teoksessa on elementtejä molemmista ihanteista. Se luo niistä aivan omanlaisensa keitoksen.

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 Ks. Silvia Hosseini, Oikein pitkä tie. *Helsingin Sanomat* 2.1.2022.
- 2 Patrick J. Kearney, *A History of Erotic Literature*. Macmillan, London 1982.
- 3 Ville Hänninen, Juri Nummelin & Vesa Sisättö. *Erotica. 69 kiihottavaa kirjaklassikkoa*. Otava, Helsinki 2008.